

Działalność Biblioteki Głównej UMCS w roku 1984

System biblioteczno-informacyjny UMCS tworzą: Biblioteka Główna, 3 biblioteki wydzielone, 11 instytutowych i 9 zakładowych. Nadzór nad systemem sprawuje dyrektor Biblioteki Głównej, w myśl ustawy z dnia 4 maja 1982 roku o szkolnictwie wyższym — w zakresie ustalonym statutem UMCS (1983). Merytorycznemu nadzorowi dyrektora Biblioteki Głównej podlega również Biblioteka Filii UMCS w Rzeszowie.

Rok sprawozdawczy przyniósł zmiany osobowe w kierownictwie Biblioteki Głównej związane z wprowadzeniem w życie wyżej wymienionych aktów prawnych i rezygnacją dra Mieczysława Wieliczki ze stanowiska dyrektora. W pierwszej połowie 1984 roku odbyły się wybory do Rady Bibliotecznej, której skład zmienił się w związku z postanowieniami statutu. Na stanowisko dyrektora Rada Biblioteczna wybrała mgr Jadwigę Olczak, na stanowisko zastępcy dyrektora mgr Teresę Gaworczyk.

W związku z zakończeniem w roku sprawozdawczym kadencji funkcji kierowniczych, Rektor UMCS, na wniosek dyrektora Biblioteki zaopiniowany przez Radę Biblioteczną, przedłużył mianowanie na te funkcje 12 osobom w Bibliotece Głównej i 10 w bibliotekach zakładowych; 3 osobom z bibliotek zakładowych powierzył samodzielne stanowiska pracy, w tym wypadku związane z odpowiedzialnością materialną. Zwolnione przez mgr Teresę Gaworczyk stanowisko kierownika Oddziału Opracowania Druków Zwartych Nowych objęła mgr Teresa Batorska, st. kustosz dyplomowany, długoletni pracownik Oddziału Informacji Naukowej.

W październiku 1984 r. Senat powołał Senacką Komisję Biblioteczno-Informacyjną, której przewodniczącym został prof. dr hab. Józef Szymański. Pierwsze posiedzenie Komisji odbyło się w grudniu 1984 roku.

Rada Biblioteczna w roku sprawozdawczym zebrała się 10 razy. Przedmiotem jej obrad były wybory na stanowiska dyrektorskie, opiniowanie wniosków o powołanie na stanowiska kierownicze, powołanie komisji bibliotecznych (szkoleniowej, skontrum i inwentaryzacji, zakupu, selekcji zbiorów) i kolegium redakcyjnego, ustalenie planów pracy.

W grupie bibliotekarzy dyplomowanych odbyły się wybory przedstawiciela do Senatu Uczelni.

W centrum uwagi kierownictwa Biblioteki Głównej były sprawy lokalowe i płacowe. Pomieszczenia magazynowe w gmachu BG są wypełnione zbiorami, a stropy ponad miarę obciążone. W związku z tym opracowano plany i podjęto energiczne działania mające na celu pozbycie się części druków zbędnych i zorganizowanie przemieszczenia zbiorów, co pozwoli na wygospodarowanie miejsca na nabytki książek. Płace pracowników służby bibliotecznej wzrosły o 1850,— zł na jednego pracownika w stosunku miesięcznym, w wyniku zarządzenia MNiSzW. Nie zlikwidowało to jednak ogólnego niezadowolenia z wysokości poborów, gdyż górna granica wysokości wynagrodzenia zasadniczego w grudniu 1984 wynosiła 13.200,— zł, przy dopuszczalnej — 14.500,— zł. Pomyślnym rezultatem zostały zakończone starania o przywrócenie dodatku za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

Do ważniejszych wydarzeń roku 1984 należy przypadająca 40-ta rocznica utworzenia Biblioteki UMCS. Z tej okazji zorganizowano wystawę cennych obiektów zbiorów specjalnych Biblioteki i zamówiono okolicznościowy ekslibris. Innym wydarzeniem było włączenie Biblioteki Głównej (zarządzeniem nr 15/84 Rektora UMCS) do prac związanych z tworzeniem systemu komputerowego wsparcia służb informacyjnej naukowej ALMAXIN, podsystemu CLIO — z bazą danych z zakresu nauk pomocniczych historii. Biblioteka współpracuje w tym zakresie z Zakładem Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa oraz Zakładem Metod Numerycznych UMCS.

Jak w latach ubiegłych, tak i w roku sprawozdawczym Biblioteka Główna uczestniczyła we współpracy międzybibliotecznej. Przekazywała opisy nabytków do katalogów centralnych Biblioteki Narodowej i do systemu informacji legislacyjnej Biblioteki Sejmowej. Współpracowała w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych.

Ważną rolę we współpracy bibliotek odgrywały kontakty osobiste. Przedstawiciele Biblioteki uczestniczyli w konferencjach: dyrektorów bibliotek szkół wyższych, zorganizowanych przez MNiSzW i Bibliotekę Uniwersytecką w Warszawie; w nara-dzie roboczej przedstawicieli bibliotek uniwersyteckich na temat gospodarki dubletami i materiałami zbędnymi, zorganizowanej w Bibliotece UAM w Poznaniu; konferencji poświęconej sprawie konserwacji zasobów rękopiśmiennych bibliotek, w Archiwum Akt Dawnych; konferencji dotyczącej problemów klasyfikacji rzeczowej i opracowania formalnego zbiorów kartograficznych, zorganizowanej w Toruniu dla uczczenia 100-lecia urodzin Mikołaja Dzikowskiego. Poza tym, pracownicy Oddziału Informacji uczestniczyli w dość licznych w roku sprawozdawczym spotkaniach organizowanych przez TNOiK, CINTE, Instytut Brytyjski, Instytut Informatyki PAN.

Działalność podstawowa Biblioteki Głównej przebiegała utartymi torami.

Personel Biblioteki w dniu 31.12.1984 r. liczył ogółem 186 osób, z tego w działalności podstawowej zatrudnionych było 146 osób (91 w BG, 55 w bibliotekach zakładowych). Struktura stanowisk w grupie pracowników działalności podstawowej kształtowała się następująco: 11 bibliotekarzy dyplomowanych, 41 kustosz służy bibliotecznej, 50 bibliotekarzy, starszych bibliotekarzy i starszych magazynierów, 44 młodszych bibliotekarzy, magazynierów i pracowników technicznych. Ruch osobowy był dość znaczny — ogółem 12 osób rozwiązało bądź nie odnowiło umowy o pracę, w tej liczbie było 6 osób zatrudnionych na czas określony i 6 na czas nie określony. Zwolnione etaty otrzymało 6 osób spośród zatrudnionych na czas określony.

doskonalenie zawodowe pracowników, jak w roku ubiegłym, skoncentrowało się na szkoleniu w zakresie nowej normy bibliograficznej i nowych przepisów katalogowania. Zakończono kurs bibliograficzny (rozpoczęty w roku 1983), uczestniczyło w nim ok. 40 osób, 5 osób przystąpiło do egzaminu końcowego i zdało go z wynikiem pozytywnym. Szkolenie w zakresie katalogowania odbywało się w dwóch grupach i objęło 48 osób. Prowadzono też przeszkolenie nowo przyjętych pracowników. 3 osoby wyjeżdżały w celach szkoleniowych do innych bibliotek — 2 osoby do Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego i 1 — do Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu. Zorganizowano 2 zebrania szkoleniowe wszystkich pracowników Biblioteki z udziałem prelegentów: doc. dra hab. Jerzego Świecha, który wygłosił odczyt o polskiej literaturze współczesnej oficjalnego i nieoficjalnego obiegu oraz mgra Piotra Dymela — o naukach pomocniczych historii. Charakter szkoleniowy miała również wycieczka pracowników do Wojewódzkiego Archiwum Państwowego, które prezentowało na wystawie swoje najciekawsze zbiory.

Na początku roku akademickiego 84/85, w m-cu wrześniu, odbyło się ogólne zebranie robocze pracowników, o charakterze sprawozdawczo-informacyjnym.

Polityka gromadzenia zbiorów, podobnie jak w latach poprzednich, prowadzona była stosownie do potrzeb Uczelni i Biblioteki.

Ogółem wpływy materiałów bibliotecznych wyniosły ok. 38 000 jednostek obliczeniowych.

Rejestracja wstępną objęto 22 479 jednostek obliczeniowych, w tym: 18 437 druków zwartych, 2572 wydawnictw ciągłych (bez czasopism bieżących), 1470 jednostek zbiorów specjalnych.

Według źródeł nabycia, liczby przybytków rejestrowanych kształtują się następująco: 7281 jednostek nabytych drogą kupna, 9528 wynosił egzemplarz obowiązkowy, 2978 — dary, 2692 — wymiana.

Czasopism bieżących Biblioteka otrzymała 3764 jednostki obliczeniowe, w tym krajowych — 2399 jedn. w 2127 tytułach, zagranicznych — 1365 egzemplarzy w 1365 tytułach.

W ogólnej liczbie nabytków zakupy z importu przedstawiają się niezadowalająco. Otrzymano zaledwie 390 wol. książek i 86 numerów czasopism. Poza czasopismami bieżącymi i jednostkami objętymi rejestracją wstępną, wpłynęło do Biblioteki z egzemplarza obowiązkowego 2256 jednostek dokumentów życia społecznego i 7567 opisów patentowych. Ponadto przekazano 1798 jednostek norm i literatury firmowej Bibliotece Politechniki Lubelskiej i 21 jedn. dewocjonalii Bibliotece KUL.

W roku sprawozdawczym rozszerzono prace nad uporządkowaniem i selekcją zasobów nie opracowanych, które ogółem zajmują ok. 1300 mb półek magazynowych. Przeprowadzono selekcję czasopism — ok. 3000 jednostek przekazano do opracowania, ok. 2000 do dubletów, ok. 1000 do materiałów przeznaczonych do wymiany.

W zakresie opracowania zbiorów Biblioteki Głównej nie odnotowano w roku sprawozdawczym większych odchyień w stosunku do przeciętnej ostatnich lat, z wyjątkiem wydawnictw ciągłych (w roku 1983 — 5131 wol.).

W inwentarzach Biblioteki przybyło ogółem 37 374 jedn. ewidencyjnych. Ogólna liczba zbiorów opracowanych Biblioteki Głównej w dniu 31.12.84 r. wynosiła 1 178 655 wol. i jedn. oblicz.

Przybyło w r. spraw.:		stan na dzień 31.12.1984 r.
druków zwartych	— 16 704	524 713
czasopism	— 10 241	248 109
	(17 530 tytułów)	
zbiorów specjalnych	— 10 473	405 833
w tym		
starych druków	— 59	18 642
rękopisów	— 4	667
prac doktorskich	— 58	1 488
kartografii	— 158	30 762
grafiki	— 1 008	15 604
plakatów	— 132	7 107
nut	— 179	11 042
płyt i taśm	— 102	2 221
dżs-ów	— 295	5 264

Stan zachowania i warunki przechowywania zbiorów pogarszają się w związku z wyczerpaniem rezerw magazynowych na nabytki książek oraz na skutek nadmiernej eksploatacji księgozbioru, szczególnie nowych krajowych pozycji wydawniczych. Stan techniczny nowych książek jest zły, Biblioteka nie jest w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie prac introligatorskich. Ilość oprawionych książek w stosunku do roku 1983 zmniejszyła się o połowę. Oprawiono zaledwie 3641 wol., podczas gdy potrzeby Biblioteki wynoszą 6500 wol. Z tego też powodu Biblioteka stara się zorganizować we własnym zakresie tzw. konserwację bieżącą, co też nie jest proste ze względu na brak narzędzi i materiałów.

Z prac porządkowych w magazynach Biblioteki odnotować należy dwukrotne sprawdzanie kolejności sygnatur zmagazynowanych zbiorów oraz porównanie kartoteki wypożyczeń ze stanem księgozbioru na regałach. Ponadto dokonano przemieszczenia ok. 50 000 wol. czasopism z III piętra na II piętro w celu zorganizowania miejsca na nabytki książek. W okresie wakacyjnym przeprowadzono skontrum księgozbiorów podręcznych czytelników głównych. Ubytki bezwzględne stanowiły 0,43% całości zbiorów podręcznych. Jest to niewielka część 15-tysięcznego zbioru, jednakże straty są znaczne, ponieważ są to książki cenne i poszukiwane.

Udostępnianie zbiorów prowadzone było na podstawie przepisów regulaminu korzystania ze zbiorów, w wypożyczalni miejscowej, wypożyczalni międzybibliotecznej oraz 3 czytelniach głównych i 4 specjalistycznych, liczących łącznie 360 miejsc.

Ogólna liczba zarejestrowanych w wypożyczalni miejscowej czytelników wynosiła 8194 osoby, z czego 4774 to studenci i 1028 pracownicy UMCS. Pozostali czytelnicy to głównie studenci i pracownicy innych lubelskich uczelni. Czytelników zbiorowych (instytucji) było 189.

W wypożyczalni miejscowej czytelnikom indywidualnym wypożyczono 62 606 wol. i jedn. oblicz., w wypożyczalni międzybibliotecznej 3932, z tego 2258 ze zbiorów własnych innym bibliotekom i 1674 wol. sprowadzono z innych bibliotek na zamówienia czytelników.

W czytelniach udostępniono czytelnikom, którzy je odwiedzili w liczbie 64 389 (odwiedzin) — 182 945 wol. i jedn. oblicz.

Ogółem w ciągu roku Biblioteka Główna udostępniła 249 483 wol. i jedn. oblicz. Udostępnianie w czytelniach BG obrazują poniższe liczby.

czytelnie:	odwiedziny:	udostępnione woluminy:
Humanistyczna	36 610	92 132
Matematyczno-Przyrodn.	4 526	8 534
Czasopism	18 523	71 634
Informacyjno-Nauk.	150	650
Zbiorów Specjalnych	1 407	2 828
Bibliologiczna	3 092	5 381
Informacji Patent.	78	1 786

Należy zauważyć, że w ciągu roku 1984 wzmógł się znacznie ruch czytelniczy, wprawdzie liczba zarejestrowanych w Bibliotece czytelników utrzymała się na poziomie roku ubiegłego, natomiast znacznie wzrosła liczba woluminów wypożyczonych w wypożyczalni miejscowej i udostępnionych w czytelniach.

Działalność informacyjną Biblioteka Główna prowadzi w oparciu o własne zbiory, współpracując z innymi bibliotekami oraz pośrednicząc w korzystaniu z dostępnych w kraju systemów informacji naukowej. Biblioteczny aparat informacyjny w postaci katalogów alfabetycznych (publicznego i wewnętrznego), rzeczowych (systematycznego i przedmiotowego) wzbogacił się o 62 196 kart z opisami nabytków. Ogółem do wszystkich katalogów bibliotecznych włączono 66 038 kart. W zlokalizowanym w Bibliotece Głównej Katalogu centralnym bibliotek zakładowych przybyły 9544 karty.

Oddział Informacji Naukowej oraz inne oddziały prowadzące udostępnianie i współpracując z czytelnikami zarejestrowały 4496 udzielonych informacji bibliotecznych, 130 bibliograficznych, 137 rzeczowych. Wielu informacji udzielanych czytelnikom nie rejestrowano.

Oprrowadzono po Bibliotece 20 grup wycieczkowych liczących łącznie 555 osób. Organizowano wystawy — rocznicowe, okolicznościowe oraz prezentujące zbiory biblioteczne. Ogółem zorganizowano 8 wystaw. Największa z nich, z okazji 40-lecia Biblioteki Głównej, prezentowała rzadko wystawiane, najcenniejsze obiekty zbiorów specjalnych. Inne wystawy, rocznicowe i okolicznościowe, jak „Maria Skłodowska-Curie 1867—1934”, „Rocznice PRL w plakacie”, „Wybory do rad narodowych” (plakat), „Plakat filmowy”, „Europejskie malarstwo książkowe” organizowane były również przy maksymalnym wykorzystaniu własnych zbiorów. Jedynie wystawa „Sejm i parlamentaryzm w PRL” przygotowana była przy współpracy Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Lublinie.

Kontynuując dokumentację wybranych odcinków działalności Uczelni zgromadzono 110 sprawozdań z wyjazdów zagranicznych pracowników naukowych, a ich dokumentację przekazano do CİNTE dla potrzeb systemu SAZAPS. W Oddziale Prac Naukowych gromadzono wycinki z prasy lubelskiej z piśmiennictwem o UMCS, kontynuowano kartoteki bio-bibliograficzne pracowników naukowych UMCS, piśmiennictwa o UMCS.

Ponadto kontynuowano kartoteki: wyższego szkolnictwa bibliotekarskiego w Polsce, biograficzną nauczycieli w Królestwie Polskim w I połowie XIX w. — w Oddziale Prac Naukowych i Dydaktycznych; kartotekę przedmiotowo-podmiotową Marii Curie-Skłodowskiej i zestawień bibliograficznych sporządzonych na zamówienie czytelników — w Oddziale Informacji Naukowej. Ta ostatnia kartoteka wzbogaciła się w roku sprawozdawczym o 106 pozycji. Sporządzono i rozesłano do instytutów naukowych Uczelni informację o możliwościach korzystania z systemu BRIOLIS, zrealizowano 1 zamówienie na zestawienie tematyczne do tegoż systemu. Podejmowano działania organizacyjne w zakresie dokumentowania prac naukowo-badawczych wykonywanych w Uczelni dla potrzeb systemu SYNABA (CİNTE); współpracę z pracownikami naukowymi na tym odcinku nie rozwija się sprawnie.

Usługi reprodukcyjne wykonywane były dla potrzeb naukowo-dydaktycznych pracowników Uczelni oraz w celu uzupełniania własnych zbiorów. Ogółem wykonano 67 998 klatek mikrofilmów, 36 799 fotokopii, 3319 przeźroczy czarno-białych, 1058 reprodukcji i 82 580 kserokopii.

Działalność dydaktyczna i naukowa Biblioteki obejmowała: szkolenie wewnętrzne pracowników, przysposobienie biblioteczne studentów I roku UMCS wszystkich kierunków studiów (1560 osób w 81 grupach), zajęcia fakultatywne dla uczniów szkół średnich z zakresu bibliografii, prelekcje na temat zbiorów specjalnych Biblioteki (29 prelekcji dla uczestników wycieczek, 2 dla studentów w ramach zajęć dydaktycznych) oraz instruktaż indywidualny dla użytkowników bibliografii, głównie studentów. Szkolenie zawodowe personelu Biblioteki — kurs bibliograficzny obejmujący historię, metodykę bibliografii i zasady opisu bibliograficznego prowadziły: mgr Teresa Batorska, mgr Maria Teresa Gaworczyk, mgr Jadwiga Olczak. Szkolenie w zakresie nowych przepisów katalogowania książek prowadził pracownik Oddziału Opracowania Druków Zwartych Nowych pod kierunkiem mgr Teresy Gaworczyk.

Pracownicy Biblioteki prowadzili również działalność dydaktyczną poza Biblioteką. Mgr Jadwiga Olczak szkoliła bibliotekarzy trzech lubelskich i kilku krajowych bibliotek w zakresie nowych przepisów katalogowania; mgr Maria Wilczyńska prowadziła zajęcia z organizacji i metodyki czytelnictwa dla studentów biblioteko-

znawstwa UMCS; mgr Wiesława Fajks prowadziła ćwiczenia z zakresu fotografii dokumentalnej dla studentów archeologii UMCS.

Kontynuowano indywidualnie podejmowane prace bibliograficzne i badania naukowe — mgr Zdzisław Dobrzański zbierał materiały do „Polskiej dyskografii żywego słowa”, a dr Mieczysława Adrianek prowadziła badania nad bibliotekarstwem szkolnym XIX wieku.

W roku sprawozdawczym ukazała się 10 pozycja serii wydawniczej Biblioteki — Bibliografie Osobowe.

BIBLIOTEKI ZAKŁADOWE

W dniu 31.12.1984 r. zbiory bibliotek zakładowych wynosiły łącznie 627 026 wol. i jedn. oblicz., w tym 469 768 książek, 108 919 wol. czasopism, 48 333 jedn. zbiorów specjalnych. Liczba nabytków w roku sprawozdawczym wyniosła ogółem 14 917 wol. i jedn. oblicz.

Udostępnianie zbiorów w bibliotekach zakładowych odbywa się drogą wypożyczeń „do domu” i w 20 czytelnich dysponujących łącznie 602 miejscami czytelnicznymi. Liczba czytelników zarejestrowanych w 1984 roku wynosiła 13 714 osób i 33 instytucje. Zannotowano 133 766 odwiedzin czytelników i 539 363 udostępnione jednostki zbiorów.

Działalność informacyjna i dydaktyczna 56 pracowników bibliotek zakładowych wyrażała się w udzielaniu informacji bieżących (zarejestrowano 5834 informacje biblioteczne i 100 bibliograficznych), organizowaniu wystaw okolicznościowych i nowości bibliotecznych (łącznie 10). Biblioteka Wydziału Prawa ponadto przekazuje informacje o nowych nabytkach do systemu informacji legislacyjnej Biblioteki Sejmowej. W wielu bibliotekach zakładowych prowadzi się ćwiczenia zapoznające studentów pierwszych lat studiów ze sposobami korzystania z bibliografii specjalistycznych.

Sytuacja lokalowa bibliotek zakładowych jest zła. We wszystkich bibliotekach magazyny są już zapelnione. Jedynie Biblioteka Instytutu Filologii Angielskiej posiada bardzo niewielką rezerwę dzięki dokonanej tam zamianie części czytelnia na magazyn. Pozostałe biblioteki przenoszą częściowo mniej wykorzystywane zbiory do szaf na korytarzach lub w salach wykładowych, bądź oddają w depozyt zakładom naukowym, co w rezultacie utrudnia udostępnianie tych zbiorów. Wiele bibliotek rozpoczęło selekcję zbiorów, pozbywając się materiałów zbędnych i organizując miejsce na nowe nabytki.

Stan bibliotek zakładowych w dniu 31.12.1984 r.
Zbiory — udostępnianie

Lp.	Nazwa biblioteki	zbiory	udostępnianie w wol.
1.	B-ka Instytutu Biologii	29 433	28 386
2	B-ka Instytutu Mikrobiologii	7 136	11 096
3	B-ka Instytutu Nauk o Ziemi	103 167	63 798
4	B-ka Zakładu Biochemii	992	102
5	B-ka Instytutów Matematyki i Fizyki	34 614	31 273
6	B-ka Instytutu Chemii	33 588	44 852
7	B-ka Instytutu Filologii Polskiej	40 346	21 374
8	B-ka Instytutu Historii	63 485	45 926
9	B-ka Instytutu Filologii Angielskiej	22 126	39 417
10	B-ka Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej	29 698	15 896
11	B-ka Zakładu Filologii Romańskiej	13 434	32 792
12	B-ka Zakładu Filologii Germańskiej	10 355	3 194
13	B-ka Zakładu Logopedii	3 065	470
14	B-ka Wydziału Pedagogiki i Psychologii	75 782	64 383
15	B-ka Wydziału Ekonomicznego	39 218	75 929
16	B-ka Wydziału Prawa i Administracji	83 322	27 850
17	B-ka Międzyuczelnianego Instytutu Filozofii i Socjologii	21 889	14 946

18	B-ka Międzyuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych	9 885	12 222
19	B-ka Ogrodu Botanicznego	1 320	273
20	B-ka Studium Wojskowego	1 779	5 064
21	B-ka Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych	2 250	120
22	B-ka Centralnego Laboratorium Aparatury Unikalnej	142	nie rejestrowane
23	B-ka Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	nie podjęła działalności	
<hr/> razem		627 026	539 363

Na koniec roku 1984 zbiory bibliotek systemu biblioteczno-informacyjnego wynosiły 1 805 681 wol. i jednostek obliczeniowych.